

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" ע"ש רבי רפאל זכוכי בן פינחס זצ"ל
ע"ש מו"ר שרה זכוכי בת דינה ע"ה
נוסדו בשנת תשכ"ז (1967) בתל אביב

ראש השנה

עלון מס': 1,980 | תשפ"ג

ליקט וערך: הרב רפאל זכוכי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב
העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זכוכי שליט"א

הפחד נותן חיים

המשנה במסכת ראש השנה (א, ב) אומרת: "בראש השנה, כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון", ובגמרא (שם יח). אמרו: "מאי כבני מרון? הלא תרגימו: כבני אמרנא. ריש לקיש אמר: כמעלות בית מרון. רב יהודה אמר: כחיילות של בית דוד". ופירש רש"י: "כבני אמרנא - ככבשים שמונין אותן לעשרן, ויוצאין זה אחר זה בפתח קטן, שאין יכולין לצאת כאחד. כמעלות בית מרון - הדרך קצר, ואין שניים יכולין לילך זה בצד זה, שהעמק עמוק משני צידי הדרך. כחיילות של בית דוד - כבני חיילות של מלך, וכך היו מונין אותם יוצאים זה אחר זה, בצאתם למלחמה".

נשאלת השאלה, מדוע היה צורך להביא את שלוש הדוגמאות הללו, שהעיקרון שבכולן בעצם זהה? המגיד הירושלמי, הצדיק **רבי שבתאי יודלביץ זצ"ל**, ביאר את הדבר **במשל נפלא:** אדם החליט לייבא סחורה יקרה הנמצאת מחוץ לגבולות המדינה שבה הוא גר, ולהביאה למדינתו. כאן יוכל למוכרה במחיר כפול ומכופל. דא עקא, על הגבולות הרשמיים של המדינה ניצבים שומרים שאינם מאפשרים את הכנסת הסחורה למדינה בלי לשלם מכס, תשלום שהופך את העסקה לבלתי כדאית. האיש החליט להעביר את הסחורה שלא בדרך הרשמית. שכר עגלון שבקי בדרכים עוקפות, ויודע להיכנס למדינה דרך הרים וגבעות. העגלון דרש בשכרו סכום הגון, אך שווה בהחלט, אם העסק יצליח. **וכך, באישון לילה,** העמיס הסוחר את הסחורה היקרה על העגלה, עלה עליה ויצא עם העגלון לדרך. מיד עם יציאתם הבחין העגלון שהסוחר רועד כעלה נידף. "מה קרה?", שאל. "לווית הלואאות עצומות כדי לרכוש את הסחורה", הסביר הסוחר. "אם יתפסו אותנו, לא זו בלבד שיחרימו את כל הסחורה, אלא אף יעמידוני לדין, ישליכו אותי לבית סוהר ויפסקו עלי קנסות כבדים". "הלא רק בעוד חמש שעות נגיע למעבר הגבול", תמה העגלון. "מדוע רגליך רועדות כבר עכשיו?". "אני קורא את הבאות", הסביר. "כבר עכשיו אני חש את מה שעתיד להיות". העגלון משך בכתפיו והמשיך בנסיעה, שליו ורגוע. כעבור ארבע וחצי שעות, חצי שעה לפני חציית הגבול - גם העגלון החל לפחד. גם רגליו החלו לרעוד. אם יתפסו אותם - יחרימו לו את העגלה והסוס, וגם עליו יישתו עונשים כבדים על שסייע לדבר פשע. בשלב הזה של הנסיעה גם בעל הבית וגם העגלון רעדו מפחד. **אולם היה אחד שלא פחד כלל.** לא היה אכפת לו מכלום! אפילו בשעת מעשה, בזמן חציית הגבול, נותר שליו ורגוע... היה זה הסוס. לא חושש ולא מרגיש.

והנמשל: ישנם שלושה סוגים של אנשים. יש את לומדי התורה, הדבקים בה' יתברך. הם מתחילים לפחד מהדין כבר מראש חודש אלול. גם חודש אב מזכיר להם - בראשי התיבות שלו - שהנה אלול בא. הם בוכים בסליחות, מתחננים בתהילים, מנצלים כל זמן פנוי לפתוח ספר וללמוד. המשפט עומד להגיע בעוד חודש והם חשים אותו כבר עכשיו. הללו דומים לחיילות בית דוד שמתכוננים ומתאמנים למלחמה תקופה ארוכה מראש. **וישנם כאלו, בינונים,** שבמשך החודש עדיין לא מתעוררים. אמנם ביום ראש השנה, בהישמע קול השופר, אוחז בהם חיל ורעדה, וכמאמר הכתוב (עמוס ג, ו): "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו". הם דומים לעוברים במעלות בית מרון, שאמנם אינם צריכים להתאמן ולהתכונן ימים שלמים מראש, אולם בשעת מעשה, בשעת המעבר, הם אכן פוחדים. **אבל יש גם את הסוג הדומים לבני אמרנא.** לכבשים. גם בעוברים בפתח הצר הם אינם מבחינים ואינם מרגישים בסכנה. הצבע האדום שנחתם על גבן - המסמן שהנה בעוד רגע הן מובלות לשחיטה - לא מעורר אצלן כל פחד. השם ירחם! יש בני אדם שנמשלו כבהמות נדמו ממש. מובלים כצאן לטבח, כאותו סוס שלא חלי ולא מרגיש.

מי לא נפקד כהיום הזה? כולם ניצבים לפני ה'! "ראשיכם זקניכם שטרִיכם כל איש ישראל, מחטב עציף עד שאב מימיק". כולם צריכים להשתדל לפתח הרגשות של אימה מהדין כמה שיותר מוקדם, **כי הפחד נותן חיים.**

ראש השנה - מדוע נקרא היום **ראש השנה** ולא **ראשית השנה**? כי השפעת יום זה היא בבחינת ראש, המשפיע ונותן חיים לכל איברי האדם. כך משפיע היום חיים של תשובה ומעשים טובים לא רק לימי התשובה, אלא לשנה כולה.

ראש השנה בגימטריה 861, כמנין **אבות אמהות**, כי זכות האבות והאמהות עומדת לימינו בראש השנה להיפקד בדבר ישועה ורחמים. (צבי לצדיק)

שנהיה לראש ולא לזנב - לראש ראשי תיבות לעשות רצון אבינו שבשמיים. (בך יברך ישראל)

"תקיעת שופר חכמה ואינה מלאכה" (ראש השנה כט:), בתקיעת שופר העיקר איננו מלאכת התקיעה, אלא החכמה לפתוח על-ידי התקיעה את שערי הלב ולעורר את השומעים לתשובה. (רבי בונם מפשיסחה)

אריה שאג מי לא יירא (עמוס ג, ח) - ימי התשובה רמוזים בשם **אריה** - אלול, ראש השנה יום הכיפורים, הושענא רבה, ובימים אלו צריך האדם לתקן מעשיו. (אלף המגן)

מחך ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו - ראשי תיבות **בשמחה**, כי על ידי השמחה אפשר לקרוע את גזר הדין.

תשובה ראשי תיבות: "תמים תהיה עם ה' אלוקיך", "שיויתי ה' לנגדי תמיד", "ואהבת לרעך כמוך", "בכל דרכי דעהו", "הצנע לכת עם ה' אלוקיך".

יהודי פיקח נכנס פעם אל הברון גינזבורג בפרוס השנה. ברכו הלה בברכה הנהוגה לזכות לפתיחה ופתיחה טובה. חייך היהודי והשיב: "יתן לי הברון את החתימה שלו בלבד, אל הכתיבה כבר אמצא דרך בעצמי!" **רבי נפתלי מרופשיץ** ראה פעם אחת יהודי העומד ומכה על חזהו באמירת 'אשמנו, בגדנו', בעודו ממלמל את המילים מן השפה ולחוץ ומחשבותיו נתונות לדברים אחרים לגמרי. **אחרי התפילה אמר לו הצדיק**: "כאשר בעל הבית נמצא בבית אלא שהוא ישן - יש תועלת בדפיקות על הדלת, שיגרמו לו להקיץ משנתו; אבל כאשר בעל הבית נמצא בכלל במקום אחר, אין כל תועלת בדפיקות, כי בעל הבית אינו נמצא בבית".

שבוע

מושגים ביהדות

תשרי

בראש השנה מתחיל מניין חדש של השנה לבריאת העולם. מניין השנים נקבע לפי מחזור הירח, שהוא בן 354 ימים, והוא קטן ב-11 יום משנת השמש שהיא בת 365 ימים. נצטוונו בתורה לקבוע את חג הפסח בחודש האביב, ולכן מוסיפים מידי כמה שנים חודש אדר נוסף המעביר את השנה ומסדרה בהתאם לעונות השנה.

בא' בתשרי שנת ג'של"ט, ולגרסא אחרת בג' בתשרי, נהרג גדליהו בן אחיקם, שהועמד כמנהיג ישראל האחרון מתקופת בית ראשון, והיה נציב יהודי שמונה על ידי הבבלים כמנהיג תושבי יהודה בתאריך י' באב, לאחר שנחרב בית המקדש הראשון. גדליהו נרצח בידי ישמעאל בן נתניה פחות מחודשיים מאז מונה לתפקידו; בעקבות הירצחו ברחו תושבים רבים מיהודה למצרים, ופסק אז כליל היישוב היהודי בארץ עד לשיבת ציון. לזכרו, ולאות אבלות על הירצחו המסמל את חורבנו המוחלט של היישוב היהודי בארץ ישראל בתקופת בית המקדש הראשון, מציינים את צום גדליה, עקב החג נדחה הצום לג' בתשרי. ועל זה אמרו חז"ל: "קשה סילוקם של צדיקים כשריפת בית אלוקיננו". גדליה הנהיג את ישראל במשך 52 יום, מט' באב עד א' בתשרי, וסימנך: 'גדליה' = 52.

בא' בתשרי ד'תשע"ב (1011), נפטר רבי **אמנון ממגנצא**, אשר חיבר את הפיוט הנשגב **"ונתנה תקף"**, אותו אומרים בסילודין בכל עדות אשכנז ובחלק מעדות המזרח בראש השנה וביום הכיפורים.

בראש השנה תרפ"ד, התחילנו המוני ישראל בלימוד **"הדף היומי"**, פרי יוזמתו של הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין, תקנה שהתקבלה לדורות ורבות לומדים מידי יום את הדף המשותף בכל תפוצות ישראל.

סיפור השבוע

ה"יהי רצון" שלפני תקיעת השופר

הגאון רבי רפאל שלמה לניאדו זצ"ל רבה הראשי של ארם צובא, היה שליח ציבור בימים הנוראיים והתוקע בשופר. שנה אחת חש חולשה, וביקש מבנו יחידו, **הגאון רבי אפרים זצ"ל**, למלא את מקומו. לאחר התפילה הלכו ראשי הקהילה לבקר את רבם החולה. שאלם: איך היו תפילותיו של בני? אמרו: נפלאות ומרגשות עד מאוד! "והתקיעות", שאל. "הלכו למישרין" אמרו, רק שבתחילה ראינו שמתרגש הוא מאוד. אבל אחר כך התגבר ותקע להפליא. כשבא בנו, שאלו: מדוע התרגשת בתחילת התקיעות? אמר: "כשאמרת את הבקשות שלפני התקיעות, ביקשתי בהן, שישלח לי הקדוש ברוך הוא את המלאך הממונה על התקיעות. כשבא המלאך הזדעזעתי וחרדתי..." התפלא האב ושאל: "תמהני עליך, בני. וכי מה חשבת כאשר ביקשת שישלחו אליך את המלאך הממונה, האם ביקשת זאת על מנת שלא יבוא? הרי ביקשת שיבוא, ומדוע נבהלת מפניו? ..." (לקדושים אשר באר"ץ)

יוסיף דעת

מדוע ראש השנה קודם לכיפור?

הסדר של קבלת ה'רישיון' לשנה טובה הוא כך: בראש השנה נכתבים, ביום הכיפורים נחתמים ובינוניים תלויים ועומדים עד יום הכיפורים. **רבי ישראל מסלנט שואל:** מדוע חל ראש השנה כשעונותינו עלינו ואז תלויים ועומדים עד יום כיפור? צריך להיות בדיוק ההפך: קודם יום הכיפורים, שאז נצום ונתחרט על מעשינו ונגיע לראש השנה ונכתב מיד לשנה טובה!?! **תשובה:** אדם חייב הכנה. אלול זה המצע הראשון, בלעדיו לא היינו מתעוררים. רק לאחר שהלב נרעש בתקיעת שופר ליבנו נפתח... ראש השנה ועשרת ימי תשובה מעניקים לו את הזמן הנוסף להסתגל למורא הדין, וכך בבוא יום הכיפורים הלב באמת מוכן להיכנע, לבקש סליחה אמיתית ולזכות לה! **סיפור שימחיש את הצורך בהכנה:** אחד בא לרב וביקש ממנו סליחה בקרירות ולא במתכוון באמת, אלא בגלל שכולם מבקשים. הרב תפס את ידו ואמר לו: "סלחתי לך בדיוק כשם שביקשת. ביקשת סליחה ולא התכוונת, מחלתי לך ואני לא באמת מתכוון"... **כך הקב"ה סולח למי שמתכוון באמת לבקש סליחה ולשפר דרכו.** לאותו אחד שזה מהשפה ולחוץ אין מחילה...

יוסיף חכמה

מושגים על חודש תשרי

חדש תשרי - הוא החודש היחיד בשנה שאין מברכים אותו בשבת שלפניו ואין מכריזים על היום בו יחול ראש חודש. **בספר המנהגים מובא,** שהסיבה היא כדי לערבב את השטן שלא ידע מתי ראש השנה והסברים רבים נאמרו על כך בספרים. עוד טעם מובא שם כדי לקיים את הפסוק: **"תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו"**, על פי דברי חז"ל, איזהו חג שהחודש מתכסה בו? הוי אומר זה ראש השנה, מפני שראש השנה הוא החג היחיד שחל בראש חודש שבו הירח מכוסה. רבים טועים וכותבים באיגרותיהם "בין כסא לעשור", ואין לו משמעות, שהרי כסא משמעו מקום מושב, וכסה הוא מלשון כיסוי הירח. חודש תשרי הוא לעולם מלא בן 30 יום. **החודש הראשון בחודשי השנה למניין בריאת העולם,** והחודש השביעי בחודשי השנה למניין יציאת מצרים, הוא חודש תשרי. **החודש נקרא בנביאים** (מלכים א' ח, א): **"ירח האתנים"**, משום שנולדו בו איתני העולם האבות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב, וגם נפקדו בבנים בחודש זה. יש מסבירים שמשמעות השם איתנים הוא בגלל נחלי מים חזקים, שבחודש זה מתחילים הגשמים לרדת ומתגברים המים בנהרות. **בתורה הוא נקרא "החודש השביעי"** לגאולת ישראל ממצרים, וביומו הראשון חל ראש השנה. **השם תשרי מקורו בלשון הבבלית "תשריתו"**, שמשמעותו ראשית והתחלה (ככל החודשים שקיבלו את שמם בגלות בבל). בלוח החקלאי העתיק שנמצא בג'ור', נקרא שם החודש "ירח האסיף", על שם תקופת איסוף התבואה בחודש זה. החודש נקרא גם בשם "מלך חודשים", כי חלים בו חגים רבים. **בתקופת הנביאים** ובזמן שהיו מקדשים על פי הראייה, היו זמנים שראש השנה היה יום אחד, ולאחר מכן עד היום תיקנוהו ליומיים.

ברכת מרן הראשון לציון הגאון רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

לידידי ותומכי מוסדות התורה והחסד "תפארת רפאל"

שהוקמו בהכוונתו ובנשיאותו, כמו שכתב מרן זצוק"ל בכתב יד קודשו:

ברוך ה' הנה תפארת ישראל וישראל
 תנו ותכבדו לפי אהיך את אהיך כל בית ישראל וידידי ומוחי
 ומוסדות התורה והחסד "תפארת רפאל" ו"עטרת שרה" והזמרים
 שיחזיקו ויפיקו, בדרגת שנה טובה ומבורכת, שנה ברוכה
 ומצליחה, שנה בשמחה וישועה אמן.

תבשרו לשנים רבות ושמחה ושלום
 תהא שנה ומצוינת

עובדיה יוסף

בפרוס השנה החדשה הבאה עלינו לטובה הנני מתכבד בזה לברך את אחינו כל בית ישראל ואת ידידי ותומכי מוסדות התורה והחסד "תפארת רפאל" ו"עטרת שרה", העומדים בראשותי ובנשיאותי, בברכת שנה טובה ומבורכת, שנת ברכה והצלחה, שנת גאולה וישועה אמן. תזכו לשנים רבות נעימות וטובות תחל שנה וברכותיה. עובדיה יוסף

אימרת השבוע

"כשם שהשמן גנוז בתוך הזית, כך גנוזה התשובה בתוך העבירה." (המגיד ממזריטש)

מדור ההלכה על פי הראשון לציין הגאון
מזן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ס

עֲשֵׂה לְךָ רֵב

הלכות ליל ראש השנה

- א. התפילות בראש השנה יהיו בשמחה ובטוב לבב, ובנעימה קדושה, ומתוך כוונה שלימה, כי בטוחים אנחנו בישועת הקב"ה שיכתבנו ויחתמנו לחיים טובים. ולא כאותם שמביאים עצמם לידי בכיה בתפילות ראש השנה, שהרי ראש השנה יום שמחה הוא, וכמו שנאמר **וְשִׂמְחַת בַּחֲגֵךְ**, ונאמר "תִּקְעוּ בַּחֲדָשׁ שׁוֹפָר בְּכֶסֶה לְיוֹם חַגְנוֹ", איזה חג שהחודש מתכסה בו, הוא אומר זה ראש השנה (ר"ה ח:). אין אומרים הלל לא בראש השנה ולא ביום הכיפורים לפי שהם ימים נוראים, ויראה ופחד ונועדו לתשובה, ולא ימי שמחה יתרה.
- ב. תלמיד ישיבה מבני עדות המזרח שמתפלל בישיבה עם האשכנזים, **יתפלל בנוסח הספרדים כפי שנוהגים אבותיו**, ואסור לו לשנות את המבטא שלו, ולהתפלל במבטא אשכנזי, שנאמר **אַל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אֲמִיךָ**.
- ג. **מנהג ישראל** לאכול בשני הלילות של ראש השנה מיני פירות וירקות שיש בהם רמז לסימן טוב לכל ימות השנה, משום דסימנא מילתא היא. וכמו שאמרו בגמרא (הוריות יב. וכריתות ו.), ואחר שהתחילו בסעודה של ליל ר"ה, ואכלו כזית פת, מתחילים לברך עליהם. ורשאי כל אחד ואחד מבני הבית לברך בעצמו ברכת פרי העץ וברכת שהחיינו, ואינו חייב לצאת ידי חובה דוקא בברכתו של בעל הבית, ואפילו לאחר ששמע הברכה מבעל הבית, וענה אחריו אמן, ואין בזה משום ברכה שאינה צריכה.
- ד. מכיון שבכלל הדברים הללו ישנם גם תמרים, והם המובחרים שבשבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, והם קודמים לברכה לרימונים ולשאר פירות, ולהם משפט הבכורה, **לפיכך יקח תחילה תמר ויברך עליו בורא פרי העץ**, ואם התמר הוא פרי חדש אצלו, יוסיף לברך גם ברכת שהחיינו. ואחר שאכל, יקח עוד תמרה, ויאמר יהי רצון מלפניך ה' או"א שיתמו אויבינו ושונאינו וכל מבקשי רעתינו, ויאכלנה. ובברכת בורא פרי העץ על התמרה יכוון לפטור כל פרי העץ שעל השולחן שיאכל אחר כך. וכן בברכת שהחיינו יכוון לפטור כל מיני פירות חדשים שלפניו מברכת שהחיינו.
- ה. יש נוהגים שלא לאכול **מאכלים חריפים או חמוצים**, אלא רק דברים מתוקים, לסימן טוב, שתהיה כל השנה טובה ומתוקה. ויש נוהגים להביא בליל ראש השנה **אתרוג** על השולחן, ולומר לפני אכילתו יהי רצון שנהיה הדורים במצות. ויש שמביאים אותו כשהוא מרוקח בדבש. יש נמנעים מלאכול **דג** בראש השנה, משום שמצינו במקרא (נחמיה יג, טז) שכתוב בו דָּאג, והוי לשון דאגה. ואדרבה יש שנוהגים להקפיד להביא דגים בראש השנה על השולחן, ואומרים עליו, יהי רצון שנפרה ונרבה כדגים.

בספר נחמיה מתואר **ראש השנה** שחגגו שבי ציון **בנהגתם של עזרא הסופר ונחמיה בן חכליה**: "היום קדש הוא לה' אלהיכם אל תתאבלו ואל תבכו כי בוכים כל העם כששמעם את דברי התורה. ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתנו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חרות ה' היא מעצמכם". (נחמיה ח, ט-י) **לשנה טובה תפתנו ותחתמו - אמן**

מוסדות התורה והחסד "תפארת רפאל"

מייסודו של הראשון לציין מזן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

הננו שמחים להודיע כי בס"ד גם השנה עלה בידינו לערוך

מנהג כפרות בהידור רב!

תרומות אפשר להעביר בכל אמצעי תשלום בטלפון: 1-800-260-260 המשרד: רח' קפלנסקי 1, תל אביב 6687001

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ניו יורק	באר שבע	חיפה	תל אביב	ירושלים	כניסת השבת
6:47	6:29	6:29	6:28	6:30	
7:45	7:19	7:19	7:18	7:19	יציאת השבת
8:16	8:04	8:04	8:02	8:05	רבינו תם

עלון השבוע מוקדש לזכות תורמי פעילי ומתנדבי מוסדות התורה והחסד **"תפארת רפאל"** בארץ ובעולם על מסירותם הרבה למען כלל ישראל בכל מקום שהם שתתחדש עליהם ועלינו שנה טובה ומבורכת - אמן

עֲלוֹן

ראש השנה
'תחל שנה וברכותיה'

הַפְּטָרָה

"וְהָיָה אִישׁ שְׂמוּאֵל אֶל אֵלֶיךָ"

תלמוד תורה לכנים

- שיעורי תורה ויהדות לבנות כולל ובית מדרש
- כנסים תורניים
- קירוב רחוקים
- מכון הוצאת ספרים וחקר כתבי יד
- דאגה לרווחת החיילים בצה"ל
- עזרה לנזקקים
- הדרכה רוחנית לעולים חדשים
- מוקד עולמי לאמירת תהילים
- שבועון תורני

לקבלת העלון בדואר - במייל או לתגובות: refael260@gmail.com

הנצחה לזכר יקירכם ותרומות - נא לשלוח לתלמוד תורה ומפעלי חסד "תפארת רפאל" המשרד: רח' קפלנסקי 1, קרית שלום, ת.ד. 12015 תל אביב, טל. 1-800-260-260